

Šta je dadaizam i koji su njegovi ciljevi u Nemačkoj?

Raoul Hausmann

1919.

Sadržaj

Istorijski kontekst	3
Šta je dadaizam i koji su njegovi ciljevi u Nemačkoj?	3

Istorijski kontekst

„Spartakovski“ ustanak u Berlinu izbija u novembru 1918. Ugušen je već u januaru 1919, a njegove vođe, Roza Luksemburg i Karl Libkneht, ubijene na najbrutalniji način. Glavni oružani oslonac privremene socijaldemokratske vlade, pored demoralisane redovne vojske, bili su „Freikorps“, grupe vojnika-plaćenika, koje su tumarale Nemačkom posle poraza iz 1918. Socijaldemokratski poslanik i Narodni opunomoćenik za pitanja vojske i mornarice, Gustav Noske, koji je preuzeo komandu nad tim trupama, ovako je opisao situaciju pred napad na radnike i pobunjenike u Berlinu: „Zahtevao sam da se donese odluka. Neko je rekao: 'Onda ti to uradi!' Na šta sam kratko odgovorio: 'U redu! Neko mora da bude pas gonič! (doslovno, *Bluthund*, „krvoslednik“, pas svetog Huberta, koji sledi miris krvi progonjene divljači). Ne bežim od odgovornosti!“¹ Ipak, ustanci, štrajkovi i pokušaji osnivanja „sovjetskih republika“ nastavili su se sve do jeseni 1919 (Rur, Saksonija, Rajnska obast, Tiringija, Bremen, Hamburg, Minhen). U martu 1919, u Berlinu ponovo izbijaju masovni radnički štrajkovi, sa još krvavijim ishodom (oko 1200 ubijenih civila, naoružanih i nenaoružanih, opet po naređenju Noskea). To je bila klima u kojoj je 1918. osnovana berlinska dadaistička grupa, koja je u junu 1919. objavila i ovaj manifest. (AG)

Šta je dadaizam i koji su njegovi ciljevi u Nemačkoj?

I

Dadaizam zahteva:

1. Međunarodno, revolucionarno ujedinjenje svih ljudi, stvaralaca i intelektualaca, iz celog sveta, na osnovama radikalnog komunizma.
2. Uvođenje progresivne nezaposlenosti, pomoću sve veće mehanizacije, u svim delatnostima. Samo kroz nezaposlenost pojedinac može steći pouzdan uvid u životne činjenice i konačno se prilagoditi samom iskustvu.
3. Da se smesta ukine privatno vlasništvo (socijalizacija) i uvede komunalna ishrana za sve; pored toga, podizanje gradova svetlosti i vrtova koji bi pripadali društvu kao celini i pripremali ljude za stanje slobode.

II

Centralno veće zahteva:

- a. Besplatne, svakodnevne obroke, za sve stvaraocce i intelektualce, na trgu Potsdam (Berlin).
- b. Obavezno pristupanje celokupnog sveštenstva i svih učitelja dadaističkoj veroispovesti.

---

¹ Gustav Noske, *Von Kiel bis Kapp. Zur Geschichte der deutschen Revolution*, Berlin 1920, str. 68.

c. Najbrutalniju borbu protiv svih tendencija samozvanih „duhovnih pregalaca“ (Hiller, Adler),² protiv njihovog zakamufliranog buržujstva, protiv ekspresionizma i postklasičnog obrazovanja, koje veliča grupa *Sturm*.³

d. Da se odmah počne sa izgradnjom državnog Centra za umetnost, da se ukine osećaj vlasništva u novoj umetnosti (ekspresionizam), budući da je duh posedovanja potpuno isključen iz nadindividualnog dadaističkog pokreta, koji oslobađa svekoliko čovečanstvo.

e. Uvođenje simultane poezije⁴ kao molitve komunističke države.

f. Rekviziciju crkava za izvođenje bruitističke,⁵ simultane i dadaističke poezije.

g. Uspostavljanje Dadaističkog veća za redizajniranje života, u svakom gradu sa više od 50.000 stanovnika.

h. Da se smesta i u velikim razmerama pokrene dadaistička propagandna kampanja, sa 150 cirkusa, radi edukacije proleterijata.

i. Da se svi zakoni i propisi podnose na odobravanje Centralnom dadaističkom veću.

j. Da se smesta regulišu svi seksualni odnosi, u skladu sa stavovima međunarodnog dadaizma, kroz osnivanje Dadaističkog seksualnog centra.

Centralno dadaističko revolucionarno veće
Nemačka grupa: Hausman, Hilzenbek, Golišev.

Kancelarija: Šarlotenburg, Kantštrase 118.
Prijave za članstvo se primaju u kancelariji.

---

² Kurt Hiller (1885–1972, greškom „Hitler“, u prevodu knjige *Dada: istorija jedne subverzije*, u kojoj se nalazi ovaj manifest): esejista, pacifista i socijalista, saradivao sa radikalnim ekspresionističkim časopisom *Der Aktion*. Alfred Adler (1870–1937), osnivač „individualne psihologije“.

³ *Der Sturm*, najuticajnija i najdugotrajnija ekspresionistička publikacija (1910–1932).

⁴ I pored sve „političke naivnosti“ berlinskih dadaista, koja se rutinski navodila kao jedan od njihovih glavnih atributa, i koju su neki od njih kasnije laka srca priznavali (Richard Huelsenbeck, Hannah Höch), ovaj deo je posebno zanimljiv, zbog raskoraka, u isti mah lucidnog i tragičnog, sa onim što će „komunizam“ postati samo malo kasnije: name, dadaistička simultana poezija je značila paralelno čitanje ili izvođenje najdisonantnijih tekstova, odnosno govora. Iz nerazgovetne i često nesnosne larme, ponekad se rađao novi, oslobađajući sklad. Pokazalo se da onaj „ozbiljni“, nedadaistički i neludički „komunizam“ nije imao mnogo poverenja u tu polifoniju. (AG)

⁵ Bruitizam, „umetnost buke“.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Raoul Hausmann
Šta je dadaizam i koji su njegovi ciljevi u Nemačkoj?
1919.

Raoul Hausmann, Richard Huelsenbeck i Jefim Golyscheff,
„Was ist der Dadaismus und was will er in Deutschland?“, Berlin, 1919;
prvi put objavljeno u *Der Zweemann* (Hannover) br. 2, decembar 1919, str. 18–19;
zatim u R. Huelsenbeck, *En avant Dada*, 1920, str. 29–31.

Preuzeto iz Anri Bear i Mišel Karasu, *Dada: istorija jedne subverzije*
(Henri Behar, Michel Carassou, *DADA. Historie d'une subversion*, Fayard, Paris, 1990),
Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci, Novi Sad, 1997, str. 48.

Na osnovu prevoda Jelene Stakić (uz neke korekcije).
Priredio Aleksa Golijanin (anarhija/ blok 45),
povodom dadaističko-anarhističke priredbe „Zašto si dao sendvič psu?“,
Marijane i Armana Jeričević, Pazin, LG galerija, 27. III 2014.

anarhisticka-biblioteka.net